

Celal Talabani'nin Partisi KYB'nin IKBY Siyasetindeki Konumu ve Mesut Barzani Sonrası IKBY

Irak Kürdistanı'nın önemli siyasi partilerinden Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB),¹ Irak ordusunun Haşdi Şabi milisleri ile birlikte 16 Ekim'de, Irak Anayasası'nın 140. maddesine göre -başta Kerkük ve çevresi olmak üzere- "ihtilafli bölgeler" olarak nitelenen bölgeye girmesiyle, bir kez daha ilgili tartışmaların odağına yerleşti. Peşmergenin, Irak ordusuyla çatışmadan, Kerkük ve ilçelerini terk etmesi, bölge ile ilgili haber kaynaklarında KYB içindeki fraksiyonlarla ilişkilendirildi. Bu haber kaynaklarına göre, aynı zamanda Kürdistan Bölgesi Başkan Yardımcısı olan, KYB Genel Sekreter Yardımcısı Kosret Resul Ali, Kerkük'e, Irak ordusuna karşı koymak için gitmişti² ama Talabani ailesinin önemli isimleri peşmergeye, çatışmadan geri çekilme emri vermişlerdi.³

2 Ekim 2017'de Almanya'da tedavi gördüğü hastanede ölümü ilan edilip 6 Ekim'de Süleymaniye'de cenaze töreni düzenlenen eski Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani'nin partisi KYB, Talabani'nin 7 Nisan 2005'te Irak Cumhurbaşkanı seçilip Bağdat'a yerleşmesiyle iç problemler yaşamaya başlamıştı.

KYB'nin kurucularından ve Genel Sekreter yardımcısı Noşirvan Mustafa, 2006 yılında partisinden istifa ederek Goran Hareketi'ni kurmuş; Goran, IKBY'de 25 Temmuz 2009'da düzenlenen seçimlerde yüzde 23,75 oy oranıyla 25 milletvekili çıkararak bölgedeki en etkili muhalefet partisi haline gelmişti. Goran, 2013'te düzenlenen IKBY milletvekili seçimlerinde 24 sandalye kazanarak ikinci olurken KYB ancak 18 milletvekili çıkararak Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Goran'dan sonra üçüncü parti olabilmişti.⁴ Ancak KDP lideri IKBY başkanı Mesut Barzani'nin Celal Talabani ve KYB ile koalisyonu sürdürme kararı Goran'ı etkisizleştirmiş; Erbil dışında tutmuş, KYB bu sayede IKBY'nin KDP ile birlikte en etkili iki gücünden biri olma konumunu sürdürebilmiştir.

---

¹ Yekîtiya Niştîmanîya Kurdistan (YNK)

² <https://www.amerikaninsesi.com/a/hasdi-sabi-destekli-irak-ordusu-kerkuk-te/4072258.html>

Erişim Tarihi: 30.10.2017

³ <http://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/201020171?keyword=Kerk%C3%BCk>

Erişim Tarihi: 30.10.2017

⁴ <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201705191028524936-ikby-goran-lideri-mustafa-yasamini-yitirdi/> Erişim Tarihi: 30.10.2017

Celal Talabani'nin Aralık 2012'de felç geçirerek Almanya'ya tedavi olmak üzere gitmesiyle⁵ KYB, yeni bir bölünmeye yol açan bir başsızlık problemiyle yüz yüze kalmıştır. Talabani'nin Irak Cumhurbaşkanlığı 24 Temmuz 2014'te sona ermişse de sağlık koşulları, görevine devam ettiği KYB'ye başkanlık edebilecek kadar düzelmediğinden parti içindeki başsızlık problemi sürmüştür; bu süreçte parti içinde eşi Hero Ahmed, siyasi büro yetkililerinden Mele Bahtiyar ve Genel Sekreter Yardımcısı Kosret Resul Ali öne çıkmışlardır. IKBY başkan yardımcılığı görevinde de bulunan Kosret Resul Ali, Mesut Barzani ile yakınlığını sürdürürken Politbüro üyesi Mele Bahtiyar ara konumda kalmıştır.⁶

Hero Ahmed ise oğlu Bafil Talabani ve Talabani ailesinin⁷ diğer mensuplarından, KYB'nin istihbarat yapılanması (Zanyari) sorumlusu, Aras Şeyh Cengi Talabani ile Kerkük'e Irak ordusunun girmesinde rol sahibi olduğu ortaya çıkan Lahor Şeyh Cengi Talabani üzerinden partinin askerî ve istihbarî yapılanmasını

⁵ http://www.pukmedia.com/KS_Direje.aspx?Jimare=104003 Erişim Tarihi: 30.10.2017

⁶ Mele Bahtiyar, 18 Ekim'de şu sözleriyle KYB ile ilişkisini kestiğini duyurmuştur: "Mam Celal'in rahatsızlığından sonra KYB'de ciddi sorunlar oluşarak, ayrılmaya yönelik tehditler arttı. KYB'nin içindeki bencil ve boş kafalılar ile facebook kullanıcılarının halkın psikolojisini bozmaya yönelik çabası nafi değildir. Bu kişiler sorumluluktan uzak ve yaşananlarda payı vardır. Ne yazık ki KYB'nin içinde bulunduğu bu durumda bazı kirliliğe ulaşmıştır. İki idari sistem KYB içinde ayrışma anlamına gelir. İki idari sistem düşüncesinin Kerkük'te yaşanan felakete ilgisi vardır." "KYB'nin içindeki bazı şahıslardan dolayı partinin hiçbir toplantısına katılmayacağım. Durum normale dönene kadar da KYB'ye dönmeyeceğim." <http://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/181020178> Erişim Tarihi: 30.10.2017

⁷ Celal Talabani'nin iki oğlundan, büyük olanı, Bafil Talabani KYB'nin istihbarat yapılanması Zanyari'nin başkanıdır. Mele Bahtiyar'ın kızı ile evlidir. Küçük oğlu Kubat Talabani ise IKBY Başbakan yardımcısıdır. Kubat Talabani, Yahudi asıllı ABD vatandaşı, aynı zamanda uzun yıllar boyunca ABD hükümetine ekonomi ve dış politika alanında danışmanlık yapan Sherri Kharam ile evlidir. Sherri Kharam, IKBY'de faaliyet gösteren SEED Vakfının başkanıdır.

elinde bulundurmuydu. Ayrıca, Irak Parlamentosu KYB Grup Başkanı Ala Talabani gibi aile mensupları üzerinden KYB'nin İran-Irak hükümeti ve Amerika-İngiltere koalisyonu üçgeninde IKBY'de yeni bir rol oynaması için en geç 2017'nin başlarından bu yana harekete geçmiştir.

KYB'nin kurucu liderlerinden İbrahim Ahmed'in kızı olmasıyla parti içindeki gücü KYB'nin kuruluş yıllarına dayanan Hero Ahmed, Celal Talabani'nin 2012'de hastalanmasından bu yana parti içinde ailesi odaklı bir yönetim oluştururken partinin Talabani ailesine mensup olmayan liderleri partideki konumlarını korumak için arayış içine girmişlerdir. Bu çerçevede 1 Eylül 2016'da parti içinde Karar Merkezi diye bir yapılanma ortaya çıkmıştır. Kosret Resul ve eski IKBY başbakanı Berhem Salih'in önderliğinde kurulan Karar Merkezi tarafından, aynı tarihte yayınlanan bildiriye, partinin bir grubun eline geçtiği, bu grubun KYB'yi etkisizleştirdiği, partide Celal Talabani'nin özel ofisinin dahi haberdar edilmediği kararların alındığı, parti üyelerinin kul haline getirildiği iddia edilmiş ve şu metne yer verilmiştir:

“KYB ve egemenliğinin muhafazası için, peşmerge ve şehitlerimiz uğruna aşağıdaki görevlerin uygulanmasına karar verildi:

1. KYB'nin yönetimi için yapılacak kongreye kadar KYB'nin Karar Merkezi'ni açıklıyoruz. Merkezin onayı ve bilgisi dışında alınan kararlar KYB'nin kararı sayılmaz.

2. Peşmerge Güçleri, Kürdistan Bölgesi'nin Ulusal Güçleri adı altında birleştirilene kadar KYB'nin silahlı güçlerinin tamamı Peşmerge Genel Komutanlığı'na bağlanacak.

3. Meşru ve hileden uzak bir kongrenin gerçekleştirilmesi için hazırlıklar yapılacak.

4. KYB'nin mali kaynakları, bulunduğu bölgelerde şeffaf bir şekilde kullanılacak.

5. KYB ile Goran arasındaki anlaşmaya bağlı kalınacak.

6. KYB – KDP anlaşması, iç savaş dönemini atlatmak amacıyla yapılan bir anlaşmaydı. Yeni dönemde de KDP ile ilişkiler yeniden gözden geçirilmeli.

7. Kürdistan Bölgesi Hükümeti'ndeki yerimiz ve politikamız yeniden gözden geçirilmeli.

8. Millet in kendi kaderini tayin etme hakkı gereği bağımsız Kürt devletine doğru halkın kararına saygı duyulmalı.

9. Bağdat'la sorunların çözümü için ciddi çaba sarf edilmeli.”⁸

Bildiride her ne kadar KDP ile ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesinden söz edilmişse de Kürdistan'ın bağımsızlığını vurgulayan 8. maddeden, Talabani ailesinin Irak bütünlüğü içinde kalma kararlılığına karşı Karar Merkezi'nin Mesut Barzani'nin yanında yer aldığı anlaşılmıştır. Aynı bildiri ile KYB'nin, Hero Ahmed grubu, Karar Merkezi grubu ve aradakiler olmak üzere en az üç gruba bölündüğü ortaya çıkmış; IKBY yönetiminin bundan sonraki kararlarında, bu gruplar arasında koalisyon oluşturmak zor olacağı için, bu bölünmeye takılma ihtimali de belirlemiştir.

IKBY yönetimi, Irak Başbakanı Haydar el-İbadi ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Nuri el-Maliki liderliğinde, dini lider Ayetullah el-Sistani'nin de desteğini alarak ABD ve İngiltere ile geliştirdiği ilişki karşısında, bağımsızlığı bir seçenek olarak ortaya koyarken buna karşı duran Goran ile Talabani ailesi arasında karşı yönde bir cephe oluşturma niyeti belirlemiştir. Karar Merkezi, Goran'la iletişime geçerek kendi iradesi dışında bir sürecin işleminin önüne geçmeye çalışmışsa da Talabani ailesinin atakları karşısında etkili olamamıştır.

KYB Politbüro Üyesi Bayan Ala Talabani, Haziran 2017'de Irak Hükümeti ile yakınlığını artırmak için Nuri el-Maliki'ye yakın bir televizyon kanalında “Talabani ailesi köken olarak, Şii Arapların en büyük aşiretlerinden biri olan Beni Esed'e dayanıyor. Bu yüzden Beni Esed aşiretinden olan bazı parlamenterler bana, ‘Sizler bizim amca tarafınızsınız’ diyor” açıklamasında bulunmuş;⁹ bunun üzerine Kosret Resul Ali başkanlığında toplanan KYB Politbürosu, Ala Talabani'nin Irak Parlamentosu KYB Grup Başkanı görevine son vermiş¹⁰ ama Ala Talabani'nin KYB içinde yürüttüğü Irak hükümeti yanlısı faaliyetlerini durduramamıştır.

⁸ <http://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/0109201612> Erişim Tarihi: 30.10.2017

⁹ <http://krdnews.net/index.php/news/kurdistan/talabani-ailesi-arap-degil> Erişim Tarihi: 30.10.2017

¹⁰ <http://m.krdnews.net/news/politika/son-dakika-talabani-gorevden-alindi> Erişim Tarihi: 30.10.2017

Talabani ailesinin faaliyetleri sonucunda 23 Haziran 2017’de KYB’nin kendi etkilerindeki kanatları ile Goran Hareketi arasında yapılan anlaşmada Süleymaniye, Halepçe, Germiyan ve Raperin kentlerinin içinde yer alacağı bölgesel bir hükümetin kurulması kararı aldıkları ortaya çıkmış,¹¹ bu kararlarla IKBY’deki cepheleşme de belirmeye başlamıştır. Buna göre Hero Ahmed grubu ve Goran, Ali Bapir’in liderliğini yaptığı Komala İslâmî’nin sonradan katılacağı bir tarafı oluştururken Mesut Barzani’nin liderliğindeki KDP, Yekgirtuya İslâmî (İslâmî Birlik Partisi) ve KYB’den Kosret Resul diğer cepheyi oluşturmuştur. Hero Ahmed, açıkça beyan etmese de Irak Hükümeti ve onu destekleyen dış güçlerin yanında yer alırken Mesut Barzani liderliğindeki IKBY yönetimi bağımsızlık yanlısı olarak belirlemiştir.

25 Eylül 2017’de yapılan referandumda Hero Ahmed grubu her ne kadar “Evet” oyu vereceğini açıklamışsa da grubun bağımsızlık karşıtı bir tutum içinde bulunduğu, Irak ordusunun 16 Ekim’deki operasyonundan sonra kesinleşmiştir. Talabaniler kendilerine bağlı peşmergeleri Kerkük ve ilçelerinden çatışmasız çekerken Ala Talabani, Irak ordusunun Kerkük’e girmesinden bir hafta sonra (22 Ekim) Nuri el-Maliki’ye yakın Afaq televizyonuna yaptığı açıklamada “Artık Kerkük vatan kucağında. Kerkük vatan kucağına geri döndü. Biz Irak’ın bütünlüğü ve birliği içinde yaşamayı Mam Celal’den öğrendik. Ancak Erbil bunu reddetti ve ısrar etti” açıklamasında bulunmuştur.¹²

KYB’nin geliştirdiği bu ilişkiler, Mesut Barzani’nin bağımsızlık hedefine ulaşmasını engellediği gibi onu, 1 Kasım 2017’de biten görevinin uzatılması talebinden dahi vazgeçirmiştir. Barzani, 29 Ekim’de IKBY Parlamentosuna gönderdiği mektupta “24 Ekim’de yapılması kararlaştırılan ancak hiç kimsenin aday olmaması sebebiyle ertelenen Kürdistan Başkanlık seçimlerinin ardından başkanlık görevimin tekrar uzatılmasını reddediyorum. 1 Kasım 2017 tarihinde bitecek olan Kürdistan Başkanlığı görevimin uzatılmasını kabul etmiyorum. En kısa sürede parlamentonun toplanması ve Kürdistan Başkanı’nın yetkilerinin devredilmesi sorununun çözüme kavuşturulmasını talep ediyorum. Ben de peşmerge Mesut Barzani olarak milletimizin içerisinde ve aziz peşmergelerle halkımızın doğal hakları için mücadele etmeye ve milletimizin kazanımlarını korumaya devam edeceğim.”

¹¹ <http://www.kurdistan24.net/tr/news/0b2b3f7d-14c4-46fc-97e4-1dde9033efb9>
Erişim Tarihi: 30.10.2017

¹² <http://krdnews.net/index.php/news/guney-kurdistan/ynkli-ihanetci-ala-talabanikerkuk-vatan-kucagina-geri-dondu-dedi> Erişim Tarihi: 30.10.2017

açıklamasını yapmak durumunda kalmıştır. IKBY Parlamentosu aynı gün Mesut Barzani'nin yetkilerinin, Parlamento Başkanlığı, Hükümet ve Adalet Yüksek Konseyi'ne devredilmesini 23'e karşı 70 oyla kabul etmiştir.¹³ Barzani, parlamentonun onayından sonra yaptığı açıklamada, 16 Ekim'de Kerkük'te yaşananları ihanet olarak nitelerken bu durumun ortaya çıkmasında ABD'nin duruşuna değinmiş, "Irak ordusu ve Haşdi Şabi güçleri, ABD'nin gözleri önünde ve onların silahlarıyla Kürdistan'a saldırdı. ABD buna neden sessiz kaldı? Bu soruların sorulması lazım çünkü onların silahlarıyla peşmergelerimiz şehit edildi" diyerek ABD'yi açıkça itham etmiştir.¹⁴

Bu noktada aydınlanması gereken husus, yaşadığı parçalanmalar sonucu bu kadar zayıflamışken KYB'nin IKBY siyasetinde nasıl bu ölçüde etkili olduğudur. Bunun için KYB'nin kuruluşuna ve Talabani'nin tarihsel kişiliğine bakmak gerekir.

¹³ <http://www.kurdistan24.net/tr/news/44dbbd41-f1f8-42cf-93e3-7eb893971478>

Erişim Tarihi: 30.10.2017

¹⁴ <http://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/2910201712> Erişim Tarihi: 30.10.2017

KYB'nin Ortaya Çıkışı ve Celal Talabani'nin Anahtar Rolü

İslâm dünyasında sağ ve İslâmî partiler gücünü halk desteğinden almaya çalışırken ulusal sosyalist partiler, güçlerini uluslararası güçlerden/sistemden almışlardır. KYB, Molla Mustafa Barzani'nin geleneksel sağ çizgideki KDP'sine karşı ulusal sosyalist bir çizgide kurulmuştur.

1933 yılında Kadirî tarikatından Şeyh Hüsameddin'in oğlu olarak Kosret Dağı yakınlarındaki Kelkanî köyünde doğan Celal Talabani, siyasi yaşamına 1947'de KDP'ye üye olarak başladı. 1951'de KDP'nin Öğrenci Birliği'nin kurucuları arasında yer aldı ve önce aynı birliğin başkanlığına, daha sonra da parti içinde hızla yükselerek 1954'te partinin Merkez Komitesi'ne seçildi. 1957'de Çin ve Sovyetler Birliği'ne giderek sosyalizmin Leninist ve Maocu uygulamalarını tanıdı. 1961'de Abdülkerim Kasım hükümetine karşı gerçekleşen Kürt ayaklanmasına Kerkük ve Süleymaniye cephesi sorumlusu olarak katıldı.¹⁵

Bu tarihten sonra Irak siyaseti içinde, "Irak'a demokrasi; Kürdistan'a otonomi" görüşüyle öne çıkarılıp Kürtlerin diplomatı olarak bilinmeye başlandı. Kendisinin al-Wasat Gazetesine verdiği ve 1999'da İstanbul'da yayımlanan Serbesti Dergisindeki röportajına göre, 1962'de KDP veya İbrahim Ahmed'in parti içindeki sosyalist grubu adına BAAS Partisi ile görüştü, BAAS'ın Abdülselam Arif'i devirme çalışmalarını destekleyerek 1963'te Abdülkerim Kasım liderliğindeki darbenin gerçekleşmesi için çalıştı, aynı süreçte Kürt heyetinin başkanı olarak Abdülselam Arif hükümetiyle görüşmeye devam etti. Devrime katkısından dolayı BAAS'çıların önerdiği bakanlığı reddettiyse de ulusal sosyalist BAAS hükümeti döneminde daha da öne çıktı. Bakan olmadığı hâlde 1963'te Irak heyeti içinde Kahire'ye gitti; ulusal sosyalizmin, İslâmî gelişmelere karşı görevlendirilmiş, önemli isimlerinden Cemal Abdülnasır'la görüşme imkânı buldu, arkadaşı ve bugünkü Irak Cumhurbaşkanı Fuad Masum'u Kahire Radyosu'nun Kürtçe bölümünün başına getiren Cemal Abdülnasır'ın yaşamı boyunca desteğini kazandı. Bu görüşmeden sonra aynı heyet içinde Cezayir'e gidip devlet başkanı Ahmet bin Bella'nın desteğini aldı. Ulusal sosyalist çizgideki Ahmet Bin

¹⁵ http://www.pukmedia.com/KS_Direje.aspx?Jimare=104003;
http://file.setav.org/Files/Pdf/20130920191335_iraksiyasetinianlamaklavuzu.pdf, s. 93-96
Erişim Tarihi: 30.10.2017

Bella, Kürtleri “Irak içinde otonomi istiyoruz” demeleri koşuluyla destekleyeceğini Molla Mustafa Barzani’ye iletmesini söyledi. Kürdistan’a döndükten sonra Kahire ve Cezayir görüşmelerini Barzani’ye bir rapor olarak sundu. KDP içinde, Cemal Abdülnasır’ın “BAAS’çılarla çatışmayın” tavsiyelerine bağlı kalmaktan yana görüşleri yaydı, kendileriyle Cemal Abdülnasır arasında iletişimi sağladığı BAAS’çılarla ilişkilerini sürdürdü. Aynı yıl Paris’e gitti; Kürt siyasetinin laikleşmesi için çalışan Kamuran Ali Bedirhan üzerinden İsrail Savunma Bakan Yardımcısı Şimon Perez’le görüştürülmek istendi; görüşme Talabani’nin Arapların tepkisinden korkmasından dolayı gerçekleşmedi. Ama Talabani, rastgele karşılaşmışlar gibi Şimon Perez’le bir araya getirildi.¹⁶ Talabani bu Paris ziyaretinde, Ürdün Kralı Hüseyin’le de bir araya geldi. Moskova’ya geçen Talabani Sovyetlerle ilişkilerini geliştirirken Sovyetler’in “Ortadoğu”daki sözde gazeteci rolündeki yetkili siyaset şefi Yevgeni Primakov’u tanıdı, Araplarla olduğu kadar İsrail’le de ilişkileri bulunan ve İsrail’in İslâm coğrafyasında zemin kazanmasında rolü bulunan sonraki dönemin Rusya Başbakanlarından Primakov’un güvenini kazandı.

Talabani, 1963’te Arap Ulusalçı Sosyalist liderler, Paris ve Moskova ile doğrudan görüşmeleri; İsrail ile ise dolaylı iletişiminden sonra 1964’te, geleneksel sağ siyasi çizgideki KDP’yi ulusal sosyalist bir çizgiye çekmek için uğraştı. Barzani’nin

¹⁶ Talabani, siyasi yaşamını anlattığı ve al-Wasat tarafından gerçekleştirilip Serbesti Dergisi tarafından yayımlanan röportajında önce Perez’le karşılaştığını söylemiş; sonra onunla görüşmeyi reddettiğini iddia etmiştir. Ancak beyanlarından anlaşıldığı kadarıyla Talabani, Molla Mustafa Barzani’yi tasfiye çalışmalarına katılmadan önce bir şekilde Perez’le görüşmüştür.

“Ben Müslüman ve Mü’min bir adamım. Mü’min Kürt halkı sorunun çözümüne güvenmektedir” söyleminden rahatsız olan partinin politbürosunun diğer üyeleri ile birlikte harekete geçti. Kayınbabası İbrahim Ahmed’in önderliğindeki politbüro, aynı yıl Mawt Köyünde toplanarak Barzani’yi azletti. Partinin ismini “Kürdistan Devrim Partisi” olarak değiştirmesi için zorlanan Barzani’nin “Oğlum bizimle gemiye bin, sen kâfirlerle olma” ayetiyle başlayan mektubuna rağmen sosyalist politbüronun yanında kaldı. Talabani, Barzani’nin Kürt aşiretlerinin desteğiyle politbüroyu tasfiye edip BAAS’çılarla savaşıma kararı alması üzerine (1965) yalnızlaşma endişesiyle tekrar onunla iletişime geçti; Barzani’nin onu kabul etmemesi üzerine Nasırcılarla bağını pekiştirdi. Barzani ile tekrar iletişime geçip KDP’nin Beyrut temsilciliğine atandı. Ancak KDP’nin 1974’te Türkiye-İran ve Irak arasındaki anlaşmadan dolayı yenilgiye uğramasından sonra, Suriye’nin başkenti Şam’da BAAS Partisi lideri Hafız Esed’in desteğiyle ulusalcı sosyalist Noşirvan Mustafa (Goran’ın kurucusu) ve KDP Mısır temsilcisi Dr. Fuad Masum (mevcut Irak Cumhurbaşkanı) ile birlikte 1975’te KYB’yi kurdu. Partinin kuruluşuna yine ulusal sosyalist çizgideki Libya Lideri Muammer Kaddafi ve Primakov üzerinden Rusya destek verdi. Partinin kuruluş bildirisi başta Şam Radyosu olmak üzere ulusal sosyalist Arap medyası tarafından geniş bir şekilde yayımlandı.

Hafız Esed’le özel bir ilişkiye sahip olan Talabani, Suriye Kürtlerini sosyalist bir çizgiye yönlendirirken Türkiye’deki ulusalcı sosyalist Kürtçü gruplardan PKK’nin başı Abdullah Öcalan’ı, Suriye BAAS’ı ve ulusalcı sosyalist Filistin hareketleri ile tanıştırdı. Öcalan’ın Suriye’ye yerleşip Türkiye ve Suriye Kürtlerini ulusalcı sosyalist bir çizgiye çekmesi için zemin bulmasına yardımcı oldu.

Talabani, 1980’li yıllarda Suriye ile bozuşmadan İran’a karşı Irak BAAS Partisine yakın durarak partinin liderlerinden İzzeddin el-Dewri ve Halepçe katliamını gerçekleştiren General Hasan Ali el-Mecid’le de sıkı bir dostluk içinde bulundu. Savaş bittikten sonra Suriye sahasına yeniden geçip Abdullah Öcalan ile Türkiye hükümeti arasında iletişim kurmakta görev aldı, bu doğrultuda Turgut Özal, Süleyman Demirel ve Mesut Yılmaz’la dostluk kurdu.¹⁷

---

¹⁷ Serbesti Aylık Siyasi Fikir Dergisi, Doz Basım ve Yayıncılık, Şubat 1999, İstanbul, Sayı 3, s. 54-74

İran-İrak Savaşı'nın sonuna yaklaşıldığı dönemde, BAAS Partisi ile ilişkisini kesip İran tarafına geçen Talabani,¹⁸ yaşamının bundan sonraki sürecinde ABD ve Batı ülkeleri ile olduğu kadar İran'la da sıcak ilişkilere sahip oldu. Irak Şiiileri ile Kürtlerin aynı cephede buluşmasına öncülük etti, ABD'nin onayı ile bu cephe tarafından 7 Nisan 2005'te Irak Cumhurbaşkanlığına getirildi.

Serbesti Dergisinde yayımlanan röportajından ve 1980 sonrasındaki ilişkilerinden anlaşıldığı üzere Celal Talabani, sürekli çizgi değiştirmeye müsait bir şahsiyet olmaktan öte, İslâm dünyasındaki, sekülerizmi oportünizm olarak anlayan ulusal sosyalist yapılanmanın önemli figüranlarından biridir. Talabani, ulusal sosyalizmin İslâm dünyasına yerleşmesi projesini geliştiren II. Dünya Savaşı galiplerinin kendisine zıt kutuplarla görüşme ve ittifak kurma alanı açtığı, bir tür "siyaset maymuncuklarındandır".¹⁹ İslâm dünyasını sekülerleştirme karşılığında her kapıyı çalma ayrıcalığı verilen bu yapının, alanı en çok açılan isimlerindedir. Kürtleri geleneksel yaşam tarzlarından koparıp Batı kampına kazandırmada en önemli rollerden birine sahip olan Talabani'nin ailesinin bugün IKBY ve Irak siyasetinde tutmak istediği alan, onun bu tarihi rolünden bağımsız düşünülemez.

Sonuç ve Değerlendirme

IKBY'de 1964 ve 1975 süreci adeta tekrarlanmakta, Irak Kürtlerinden 1975 Anlaşması koşullarına geri dönmeleri talep edilmekte, bu konuda KYB kadroları anahtar rol oynamaktadır. Talabani ailesi bir daha öne çıkmakta, bu rolde KYB'den ayrılan ulusal sosyalist çizgideki Goran'dan da yararlanılmaktadır.

Talabani ailesi ve Goran, PKK ile yakın bağlara sahiptir.²⁰ KDP, kendi bölgesinde PKK'nin alanını sınırlandırırken PKK, KYB ve Goran üzerinden

---

¹⁸ Arkan H. Muhammed, Baas Partisi ve Kuzey Irak Güvenli Bölgesi, Ankara Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007-Ankara, s. 66-67

¹⁹ Maymuncuk: Her kilide uyabilen, her kilidi açabilen, demirden yapılmış, eğri ve sivri anahtar.

²⁰ Goran, 2014'te IKBY parlamentosunda yer alan 11 vekili ile Kandil'e gitmiş, KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanı Cemil Bayık ve Yürütme Konseyi üyesi Ronahi Serhat ile görüşmüştür, görüşmede Goran heyeti KCK ile ilişkilerini güçlendireceklerini dile getirmişlerdir.

<http://nerinaazad.info/news/kurdistan/bakur/goran-hareketi-kck-ile-iliskilerimizi-guclendirecegiz>

Erişim Tarihi: 30.10.2017

IKBY'nin Süleymaniye vilayeti çevresinde ve ihtilafli bölgelerden Kerkük'te alan genişletme imkânı bulabilmiştir.²¹

Barzani'nin geleneksel sağ çizgisi, İslâm dünyasında siyaset yapması genellikle sınırlanan sağ çizgide olduğu gibi, Batı ile çıkarılara dayalı bir ilişkiden yana dururken ulusal sosyalist yapılar, geçmişe göre daha laik-liberal-Batıcı bir çizgiye kayarak Batı ile kaynaşma üzerine bir siyasi çizgi benimsemektedirler. Öte yandan Irak'ta devletleşme sürecinde olan hükümet de Batı'nın desteğini almak için Batı'ya daha çok taviz vermektedir. Kürt ulusal sosyalist yapılanmasının Batı yaklaşımı, Batı'nın Kürtleri seküler tutma ve içinde buldukları ülkelerin sekülerizme yakın durmasını sağlama siyasetine uygun düşerken Irak hükümetinin Batı'ya verdiği ödümler, bu hükümeti Barzani'den daha çok tercih edilir bir konumda tutmaktadır. Nitekim İngiltere merkezli British Petroleum (BP), 2013 yılında Kerkük'te petrol çıkarmak istediğinde IKBY hükümeti buna karşı çıkarken Kerkük'ün Irak hükümeti tarafından alınmasından hemen sonra Irak hükümeti, Kerkük petrollerini BP'ye satmıştır.²²

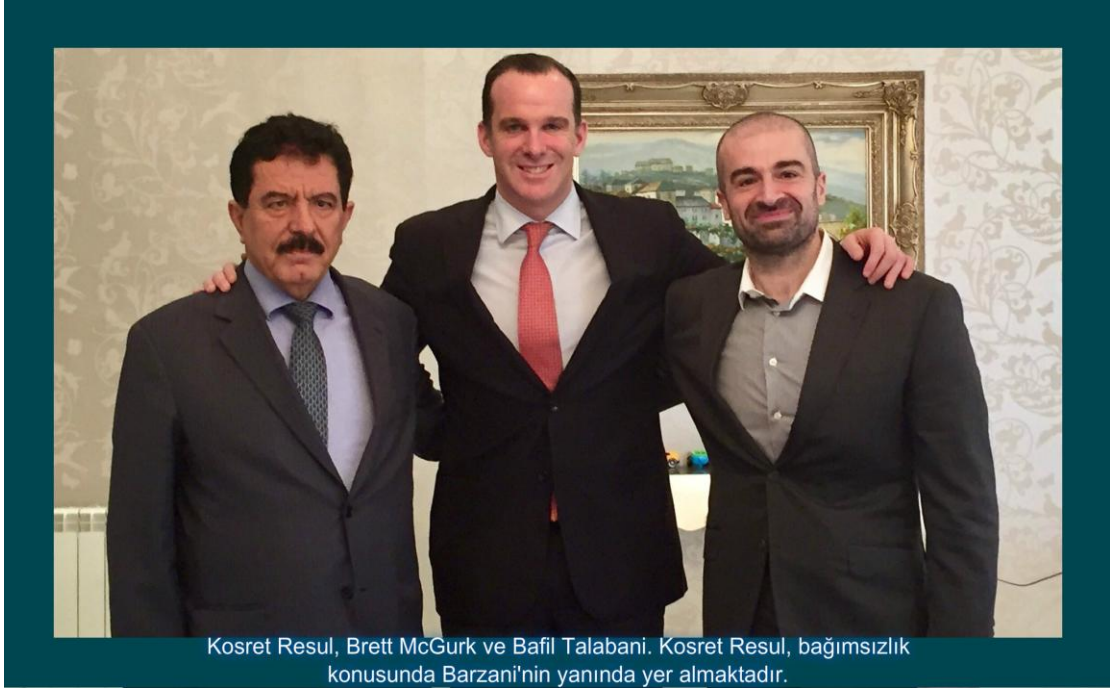
Görevinden istifasından sonra ABD'nin ihanetini gündeme getiren Barzani'den sonra IKBY'nin başına, Türkiye'nin de desteklediği iddia edilen Berhem Salih²³ gibi KYB'nin Genel Sekreter Yardımcılığından ayrılıp Demokrasi ve Adalet için Koalisyon Hareketi adlı yapılanmayı kuran ulusal sosyalist bir ismin gelmesi mümkün olduğu gibi Barzani ailesinden Neçirvan Barzani gibi bir ismin gelmesi de mümkündür. Neçirvan Barzani'nin Mesut Barzani kadar geleneksel sağ çizgide durmayacağı, liberalizme kayan ulusalcı sosyalistlerle uyumlu çalışabileceği, iki grubun birlikte geleneksel çizgideki IKBY yerine laik-liberal-Batıcı bir IKBY'de anlaşabilecekleri düşünülmektedir. Her halükarda IKBY'nin başına, “dağda savaştan” nesil yerine, Suudi Arabistan ve diğer Körfez Ülkelerinde görülen yeni nesil idareciler gibi²⁴ dışarıda eğitim almış, Batı'ya bağımlı nesillerin getirilmesi düşünülmektedir.

²¹ <http://aa.com.tr/tr/dunya/pkknin-iraktaki-varligi-/669425?amp=1> Erişim Tarihi: 30.10.2017

²² <http://www.rudaw.net/turkish/world/281020172?keyword=Kerk%C3%BCK>
Erişim Tarihi: 30.10.2017

²³ 1960'ta Süleymaniye'de doğan Berhem Salih, yükseköğrenimini İngiltere'de almıştır. KYB'nin Londra ve Washington ile ilişkilerini yürütmüştür. Süleymaniye'de, Irak Amerikan Üniversitesi'ni kurmuştur. Irak üniversitelerinde okuyan başarılı öğrencileri destekleyen bir foruma başkanlık etmektedir. (<http://www.barhamsalih.net/pages/16> Erişim Tarihi: 31.10.2017)

²⁴ Bkz. SDAM, Gündem Analiz, Suudi Arabistan'da Veliht Değişimi ve Körfez Ülkelerinde Yeni Lider Profili: <http://www.stratejidusunce.org/Detay/Haber/1050/suudi-arabistanda-veliaht-degisimi-ve-korfez-ulkelerinde-yeni-lider-profili.aspx>

Kosret Resul, Brett McGurk ve Bafıl Talabani. Kosret Resul, bağımsızlık konusunda Barzani'nin yanında yer almaktadır.

Batılı güçler, IKBY yönetiminin değişmesi ve yeni yönetim noktasında çatışan çıkarılara ve bundan dolayı ayrı yaklaşımlara sahiptirler. ABD ve İngiltere Irak merkezi hükümetinin yanında, Barzani yönetiminin karşısında konumlanırken Fransa ve Almanya Barzani'ye yakın görünmektedir. Ulusal sosyalist düşüncenin fikri merkezi konumunda bulunan ve bu açıdan Suriye üzerinden Talabani ekolü üzerinde düşünsel anlamda köklü etkileri olan Fransa'nın,²⁵ Talabani ailesine rağmen, Barzani tarafında yer alması, Avrupa Birliği'nde yaşanan gelişmeler, Brexit ve yeni ABD yönetiminin yaklaşımlarına karşı konjonktürel bir yakınlaşma olarak görülmelidir.

IKBY'de yaşananlar, Suudi Arabistan'daki veliaht değişimine ve Gürcistan'daki "Gül Devrimi"ne benzetilebilir. Mesut Barzani'den sonra IKBY'nin başına kim gelirse gelsin, IKBY'nin bundan sonra daha seküler ve Batı çıkarları ile uyumlu bir başka ifadeyle Batı'ya daha bağımlı olacağı görünmektedir. Türkiye'nin, siyasi bir atakta bulunmadığı takdirde, Suriye'de PYD koridorunun mimarı, Türkiye ile iyi ilişkileri olmayan Brett McGurk'ün tasarladığı düşünülen bu durumdan zararlı çıkacağı da söylenebilir.

²⁵ Bkz. SDAM, Rapor, Kürtleri "Laikleştirme" Çabaları:
<http://www.stratejidusunce.org/Detay/Haber/986/kurtleri-laiklestirme-cabalari.aspx>